

La centralització, que sembla que és un corrent dominant en molts àmbits, també ho és en el servei que s'ofereix als morts. Catalunya té una llei pròpia per a regular el sector funerari que exigeix el compliment d'uns estàndards de qualitat mínims. Josep Ventura és el director d'una de les empreses més importants de Catalunya en aquest sector –Serveis Funeraris Integrals (SFI)– i pertany a una família que es dedica al negoci des de fa tres segles. Ventura assegura que al govern de la Generalitat l'hauria de preocupar molt que al preàmbul de la nova llei espanyola “es digui específicament que, per tal d'unificar totes les activitats econòmiques a l'estat espanyol –i la funerària es considera una activitat econòmica més–, queden derogades la resta de lleis autonòmiques, per bé que l'única comunitat autònoma que ha desenvolupat una llei

Centralisme d'ultratomba

L'amenaça uniformadora no respecta ni els morts. La futura llei espanyola de funeràries, pendent d'aprovació al Congrés, podria derogar una llei catalana del 1997.

pròpia és Catalunya”. Ventura veu clar que això “és un atac frontal al país”. L'associació d'empreses de serveis funeraris de Catalunya, a la qual pertany SFI, es va posar en contacte fa mesos amb el grup de Convergència i Unió al Congrés espanyol per a fer sentir la seva veu, però es van dissoldre les Corts espanyoles i el debat de la llei ha quedat ajornat fins a la legislatura vinent. La previsible victòria del Partit Popular no millorarà les coses, sinó tot al contrari, perquè aquest partit, tal com recorda Ventura, “ja s'ha manifestat a favor d'una recentralització en l'activitat econòmica” i la llei, tal com és redactada actualment, “ja li va bé”.

Els representants de l'associació catalana de funeràries, que pertany alhora a la patronal espanyola Panasef, s'entrevistaran amb diputats catalans un cop vistos els resultats de les eleccions del 20 de novembre. El pro-

La nova llei espanyola sobre serveis funeraris, si s'aprova, usurparà competències que tenia Catalunya, on l'exigència d'aquest servei és més alta.



blema no és només de competències. Ventura lamenta que amb la nova llei “passarem d’un sector més o menys regulat a una desregulació, que deixarà de banda aspectes tan importants com els sanitaris”.

De fet, la nova llei ha estat molt criticada tant per l’Asociación Nacional de Servicios Funerarios (Panasef) com per l’Asociación de Funerarias y Cementerios Municipales (FCM), tal com van manifestar a la fira internacional de productes i serveis funeraris que es va fer a la ciutat de València a mitjan mes de juny. Per una banda, es queixen que la llei no recull l’estreta vinculació que hi ha entre la prestació de serveis funeraris i la sanitat pública i, d’una altra banda, asseguren que permetrà l’aparició de múltiples intermediaris i comissionistes sense cap professionalització. Juan José Aguado, president de la FCM, va resumir el

malestar tot dient que “serà igual obrir una perruqueria que una funerària”. Finalment, lamenten que l’avantprojecte defugí aspectes com ara la prevenció de riscos laborals, la formació dels treballadors, aspectes ambientals, l’atenció psicològica i la diversitat de cultes. Enric Vidal, director general d’una de les grans empreses del sector, el grup Mémora, reconeix que una nova llei que reguli el sector a tot l’estat espanyol “és necessària”, però defensa les posicions de l’associació estatal i adverteix que “no es pot autoritzar un servei funerari així, sense més ni més, com es fa en alguns països, perquè un difunt necessita un tanatori, i no es pot pretendre que amb un simple local comercial es pugui dur a terme aquesta activitat. De la mateixa manera que per a poder operar un metge necessita un hospital, sigui públic o privat, per a poder portar a terme una activitat fune-

rària cal una instal·lació en condicions i preparada segons la normativa”.

L’estat del sector als Països Catalans. Tradicionalment, Catalunya i les Balears han estat llocs on hi ha hagut relativament poca competència, amb operadors molt estables i lligats al sector públic, perquè fins l’any 1996 el sector era monopolitzat pels municipis. En aquests dos territoris hi ha una situació quasi de monopoli local, amb dues places històriques que es manifesten obertes a la competència, Manresa i Sant Feliu de Guíxols. A part, hi ha el cas d’una gran ciutat com Barcelona, on operen Mémora i Serveis Funeraris Integrals. “A Catalunya provenim d’una tradició de concessions municipals potents. La de Barcelona s’ha venut, però encara en queden de molt importants, com ara Reus i Terrassa”, explica Josep Ventura. La seva empresa, SFI, va ser creada el 2002, té 260 treballadors i abasta 148 poblacions de Catalunya, situades majoritàriament a les comarques del Barcelonès, el Baix Llobregat, el Garraf i el Penedès, i des del 2010 opera també a l’Alt Empordà. Pel que fa a les Illes, hi ha la preponderància de l’empresa municipal de Palma, que té competidors en alguns altres punts de l’illa de Mallorca. A Menorca hi ha dos operadors i a Eivissa n’hi ha un, que també engloba Formentera. Pel que fa al País Valencià, hi ha molta més competència, amb empreses molt petites que conviuen amb algunes de més grans. A les comarques de Castelló ho trobem una mica més concentrat, amb tres operadors a Castelló de la Plana, i a les comarques de València hi ha vuit o nou empreses petites que hi presten servei. En general, es tracta d’un sector que s’ha d’anar professionalitzant i que requereix inversions en infraestructures i en consolidació del mercat. A més, generarà ocupació en un futur pròxim, cosa que no deixa de ser una bona notícia en el context actual.

Actualment, el sector funerari dins l’estat espanyol és molt atomitzat, amb 1.800 operadors, dels quals només els deu grups més importants tenen el 35% de la quota de mercat. L’últim any va facturar uns 1.080 milions d’euros. El líder indiscutible és el grup Mémora, que té el 15 % del mercat. El segon és





JORDI PLAY

Tot i l'estabilitat de l'activitat funerària, també s'hi perceben canvis. Per exemple, amb la immigració prenen importància les repatriacions i, amb la crisi, el servei de floristeria no és tan sol·licitat.

Funespaña, que últimament ha tancat una operació de fusió amb Mapfre, lligat a Gesma, que en té un 10%. Després vénen dos operadors lligats també a unes altres companyies, que són Albia –de Santa Lucía– i Sevisa –que és d'Ocaso–: junts tenen un 10% més. I la resta són petits operadors locals que poden arribar a ser forts només localment o a escala autonòmica, com ara SFI, que té una implantació important a Catalunya, i el grup ASV, molt arrelat a Alacant. El director general de Mémora explica que el sector “és molt dependent d'un altre sector primari que és el de les assegurances de decessos”. Aquest grup té 1.300 treballadors, factura uns 160 milions d'euros l'any i compta amb 130 tanatoris. A més, la companyia, titular del 85% de Serveis Funeraris de Barcelona (SFB), ha traslladat fa un mes la seu central d'Alcobendas (Madrid) al barri de les Corts de Barcelona. Amb aquest trasllat, el grup pretén millorar les sinergies amb SFB, que hi aporta el 30% de la facturació. A més, el 35% de l'activitat del grup és a Catalunya.

El futur del sector, assegurat. El nombre de defuncions és molt estable i les previsions per a tot l'estat espanyol amb vista al 2011 són entre 360.000 i 380.000 defuncions i, a Catalunya, entre 65.000 i 70.000. Però no tot és tan senzill, perquè hi influeixen molts

components: la millora de la mobilitat i el trànsit, les millors sanitàries, tant en el sector públic com en el privat, la més alta esperança de vida, la pràctica hospitalària, la incorporació d'immigrants, etc. A més, el 50% dels ciutadans de l'estat espanyol té coberta la defunció per una asseguradora, percentatge que baixa fins al 30% o 40% en el cas dels Països Catalans. Això cal afegir-hi que el ciutadà cada vegada vol un servei i unes instal·lacions millors, i s'ha de fer una inversió prèvia en infraestructures. Les empreses s'han de posar al dia i innovar constantment. Dos exemples. El nombre de repatriacions creix i les empreses han d'ampliar el servei que donen a l'àmbit internacional; i un 10% de les cerimònies de comiat són laiques, i per això cal que hi hagi personal preparat per a oficiar-les. Ventura, per una altra banda, declara que el futur del negoci no el tenen assegurat per l'augment de la població, “perquè la gent cada vegada viu més anys gràcies als avenços de la medicina, i hi ha més factors que hi influeixen. Un exemple: el descens en el nombre de morts per accident de trànsit”. També creu que en un futur creixerà la competència, i la nova llei pendent d'aprovar-se al Congrés portarà una liberalització molt forta, “que s'afegirà a la dels anys 1996 i 2003”. I, naturalment, agafarà més importància el màrqueting funerari, de

manera que anualment es presentaran novetats. En aquest línia, Mémora oferirà un nou servei que comportarà la gestió de la memòria en la xarxa social del difunt, amb el suport de la família. S'anomenarà “recuperació de la memòria digital”. A més, activarà un servei específic de sensibilització ambiental, els *ecofunerals*. El grup ja ofereix un servei que s'anomena Crònica d'un Adéu, en què s'explica i es recorda la vida del difunt. En un futur, aquesta crònica serà 2.0 i visual. Això voldrà dir que, a través d'un blog o d'una pàgina personal, es podran anar introduint continguts preparats prèviament per la funerària i la família, com un “cementiri virtual”.

El dia a dia i els efectes de la crisi.

Dins un tanatori, hi treballen diverses menes de treballadors: el personal de recepció i acolliment, l'oficial de protocol i atenció a la família, el personal d'acompanyament a la sala de vetlla, el que s'encarrega del moviment intern del difunt, el tanatopràctic, l'assessor personal que atén la família i, finalment, el personal de floristeria, cafeteria i neteja. Des del departament de recursos humans s'escull acuradament la persona que ha de treballar en una funerària perquè no tothom serveix per a aquesta feina. D'una altra banda, la crisi es nota en el fet que hi ha complements, com ara les flors, que no es demanen tant. Pel que fa a les incineracions, que a Barcelona representen el 45% de les defuncions i el 30% en el cas del conjunt de Catalunya, augmenten de dia en dia. I una dada important: ningú no es queda sense servei funerari. La llei catalana de serveis funeraris preveu els serveis anomenats de beneficència, que van a càrrec de l'empresa, per bé que els ajuntaments estableixen mecanismes a través de les seves ordenances de com es poden fer aquests serveis. Així, un assistent social porta un informe a la funerària en què es demostra que tal o tal difunt no té recursos econòmics propis, ni de cap familiar pròxim, per a pagar les despeses mínimes d'un enterrament. Per contra, la futura llei espanyola no preveu aquests casos, que representen entre un 0,5% i un 1% del total.

Oriol Ballester